

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.D. Iacobi Marchantii, Pastoris Et Decani Covviniensis
SS. Theolog. Professoris, Rationale Evangelizantivm**

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

Lectio 7. Explicatio horum verborum: Attingis à fine usque ad finem
fortiter, & disponis omnia suaviter,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56372)

di. hinc conferre, regere, ordinare, & ad fines suos perducere sapienter & fortiter. hoc est, sine violentia, & tamen efficaciter. Quia scilicet operatur in eis non solum motum, sed & modum naturae congruum, ut effectum suum unumquodque sapienter producat, & finem suum assequatur. Et haec Sapientiae operatio nota est, non solum in naturalibus, sed & maxime in supernaturalibus, non solum in esse naturae, sed potissimum in esse gratiae ubi & virtus & suavitas ejus maxime elucefcit. O si peccemus comprehendere cum omnibus Sanctis, quia sit latitudo & longitudo, subtilitas & profundum Sapientiae hujus! Latitudo ejus ex creatione cognoscitur; Longitudo ex conservatione rerum creaturarum; Altitudo ex opere redemptionis; Profunditas ex providentia & praedestinatione. Sed paucis disseramus, quomodo attingat a fine usque ad finem in rebus naturalibus; ac deinde quomodo in rebus supernaturalibus.

Ephef. 3.

Quomodo

Sapientia

attingat

omnia a

fine ad fi-

nem in

rebus na-

turalibus.

Prov. 8.

In omni-

bus Dei

operibus

Sapientia

reliucet.

Eccl. 24.

Militia Caeli, quasi acies ordinata Dei. Ab illa provenit subordinatio illa & qualitarum variegata terperies in elementis; diversitas & pulchritudo tantum in plantis, arboribus, & vegetabilibus, cum concorditate conjuncta, ut unumquodque fructum producat attingat finem suum. Ab illa est varietas illa speciei in animalibus; ac in corpore hominis a liorumque animalium tanta membrorum, articularum, nervorum, musculorum, venarum ordinata series in anima vero, potentiarum diversitas, in intellectu, voluntate, memoria, in quibus relictus Imago Dei. Adde, quod omnia dispoferit in numero, pondere & mensura. Et hic est Sapor quo condit omnia Deus, ut ex eo sapore cognoscamus, quam sapida sit ipsa Sapientia, & quam amabilis & desiderabilis. Res nimirum creatae omnes certam habent mensuram, certum numerum, certum pondus. Tum ut distinguantur a Deo; qui non habet mensuram, quia est immensus, nec numerum, quia est summus unus & simplex quo ad essentiam, nec pondus, quia ejus aestimatio & pretium superat omnem aestimationem & pretium. Tum ut bonae & pulchrae sint. Videt Cuncta quae fecerat, & erant valde bona. Habent igitur cunctae res eam mensuram quae necessaria est ad finem consequendum, cujus gratia factae sunt: nec potest illi mensurae aliquid addi vel detrahi, quin res deformis, vel inutilis, ac per hoc minus bona reddatur, dicente Ecclesiasti. Cuncta fecit Deus bona in tempore suo, nec possumus ei quicquam addere, vel detrabere, quia fecit Deus ut timeatur. Caelo dedit mensuram amplissimam, quoniam omnia inferiorum ambitu suo complecti debet. Aeri minorem quam Caelo, sed majorem quam terra & aquis, quae unum globum efficiunt & ab aere undique continentur. Elephanto maximam corporis mensuram dedit, ut onera maxima & ipsas turres hominibus refertas portaret. Equum paulo minorem fecit, ad unum equitem ferendum Aviculas minutas fecit, ut in ramis arborum nidum suspendere possent. Apes & formicas minutissimas, ut in foraminibus vel alveolarum vel terrae delitescerent. Idem de numero dicere possumus, quod res in tali numero fecerit Deus, qui necessarius foret ad finem consequendum, cujus gratia factae sunt. Unum creavit Solem, quia ad illustrandam totam terram unus satis erat. Lunam unam, quia ad noctem illuminandam sat erat. Stellae plurimas, ad pulchritudinem; & ut cum sol & luna abessent, tenebras noctis utcumque discerent. Adde quod singulis rebus numerum partium constituit, qui nec augeri nec minui potest. Sic dedit homini duos oculos, duas aures, duas manus, duos pedes, nasum, os, pectus caput unum; & res pulcherrima homo est. Si vero invertas ordinem, & homini unum oculum, duos nasos, unam aurem, duo ora, unam manum, unum pedem, duo pectora, duo capita ponas; nihil foedius aut inutilius. Denique pondus, id est, aestimationem Deus unicuique rei attribuit, quam ejus natura requirebat. Nominis vero ponderis, sive pretii, intellige quae.

4. Reg. 23.

Eccl. 24.

Gen. 1.

Eccl. 3.

Omnes

res creatae

certam

habent

mensuram.

Et numerum

partium

Et pondus

ita.

litate, quae bonas res & pretiosas reddunt. Haec enim tria, res omnes perficiunt, Numerus partium qui necessarius est, ut nulla omnino desit; comensuratio, sive apta proportio partium; denique qualitates internae & externae, ut coloris suavitas in exteriori superficie corporis, & virtus interna, quae ad actiones varias utilis vel necessaria est. Sic ergo à fine usque ad finem attingit Sapientia, & disponit omnia suaviter in rebus maximis, & in rebus minimis: ut etiam in minimo grano feminis virtutem inferat producendi radicem, triticum, ramam, folia, fructus maximarum arborum; ut & tribuat apiculae tantam industriam & solertiam, cum tanta utilitate, ut dicat Sapiens, *Eccl. 11. Brevis in volatilibus avis, initium dulcoris fructus est. Et haec quidem dicta sufficiunt, ut intelligatur quomodo Sapientia omnia moderetur, quantum ad esse naturae.*

Verbum Dei supernaturalia suaviter disponit.
 2. Sapientia attingit à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter, non solum in ordine naturae, sed & in rebus supernaturalibus, in ordine gratiae. Patet id in efficacia illa & suavitate, quam ostendit in procuranda electorum salute, ut ipsi finem suum assequantur, iuxta propositum piissimae voluntatis suae immutabile. A fine enim usque ad finem attingit, ab aeterno usque in aeternum, à praedestinatione aeterna usque ad glorificationem aeternam, illos deducit varijs auxilijs gratiae efficacissimis, nulli tamen violentis. Adducit eos ad se, & ad finem à se praefixum destinatur, vocando, alliciendo, monendo, illuminando, delectando, corripiendo, interius loquendo ad cor, terrendo, docendo, & infinitis alijs vijs quas ipsa sola novit Sapientia. Nemini tamen violentiam inferendo, quia si ex parte sua fortiter agit & efficaciter, ex parte tamen liberi arbitrii suaviter & congrue ejus libertati. Nempe ita suaviter eos emollit, ut ejus gratia etiam à duro corde non respiciatur: Trahit ipsa cor, sed non invitum trahit. Trahit enim amore, trahit voluntate, trahit voluptate. Tractus iste nequaquam est violentus, quia fit in suo iusculo *Adam in vinculo charitatis*: hoc est, fit per finiculos proportionatos cordi humano, cum quadam delectatione interiori, non cum aliqua violentia.

Osee 11. Quod singilitudine quadam declarat. Sanctus Augustinus. Ramum vitae ostendit viti, nunc puerum, & trahitur, & quod currit trahitur, amando trahitur, coram vinculo trahitur. Quapropter etiam in sponsa in Canticis suis dicit: *Trahit me post te, curram, non tamquam mancipium invitum, non tamquam curram inanimatus, sed curram, quasi attracta in odorem unguentorum tuorum.* An odor unguentorum vim inferit? Nonne suavitate delectabili attrahit? Sic & Sapientia attrahit electos odore suae oleantis gratiae, & illos infallibiliter in finem suum transmittit efficaciter suavi, suavitate efficaciter. Idque fit tam variis modis & vijs, ut in illius rei consideratione exclamare cogatur Apostolus. *O altitudo sapientiae & scientiae*

Rom. II. Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & investigabiles viae eius. Alia via Paulum ad se trahit, alia via Petrum, Paulum per vocem & lucem vocat. Petrum per gallum cantantem, & oculum respicientem à peccato revocat. Alia via Magdalenam ad se allicit lacrymantem, alia via Samaritanam: aquam vitae fontem. Alia via educit Mattheum se centem metronem. Alia via ad se convertit Mariam Aegyptiacam à libidinibus luto, alia Thaidem vel Pelagianum à quatuor mercenario & prostitulo.

Interim hos omnes è peccato educens, & per vias sibi notas ducens, ad finem destinatum infallibiliter perduxit Sapientia, attingens fortiter disponens suaviter omnia quae eorum salutem concernebant. *Indica mihi, inquit Sapientis Job, si nosti omnia, in qua via lux habuit, & tenebrarum, quae sit locus, ut ducas unumquodque ad terminos suos. & intelligas semitas domus eius.* Utique, solius Sapientiae divinae est, id intelligere, sola novit vias suas investigabiles, per quas spargit lucem & aeternam divini amoris in corda prius tenebrosa & frigida. Sola novit vias, per quas certo & infallibiliter deducit unumquemque ad terminum suum, & ad aeternitatis lux domum perducit.

Adde, quod Sapientia ita fortiter & suaviter disponit omnia pro electis, ut quicumque eis accidunt, vertantur in eorum profectionem. Scimus enim quod diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt Sancti. Omnia, inquam, tam adversa quam prospera, dolor, morbi, mors, tentationes, persecutiones, demon, infernus, quin & ipsa peccata. Quia teste Sancto Augustino, *Prædestinati, ex causa humilioris, cautores, & ferventiores resurgunt.* Attingit ergo Sapientia à fine usque ad finem, quia teste Apostolo. *Quos praescivit & praedestinavit, hos & vocavit, & quos vocavit, hos & justificavit, quos autem justificavit, illos & glorificavit.*

Denique attingit à fine usque ad finem. Nam per Sapientiam salvati sunt, quicumque placuerunt iustis. *Domine, à principio inquit ipse Sapiens. Audi specialius.*

1. Hanc illam quae primus formatus est à Deo Pater orbis terrarum, qui solus esset creatus custodivit. & educit illum à delicto suo, & dedit illi virtutem continentiam omnia sub imperio scilicet suo. Ab hac us recessit. *Cum in iustus in via sua, per iram homicidij fratricidii deperit.*

2. Cum aqua deleverit terram, sonavit iterum, Sapientia per contemptibile lignum, iustum Noe gubernans.

3. Hac & in consensu superbia cum se nationes extulissent, scivit iustum Abraham. & conservavit sine quaerale Deo, & in filiis misericordiam forem custodivit, sive promissionem consensum de posteritate numeram.

4. Hac iustum Lot à pereuntibus impijs liberavit, descendente igne in Pentapolim, quibus in testimonio

Deus dicitur verisimiliter de homines attrahit.

Eccl. 38. Vide late de hu Cand. Myf. tra. j. lect. 2.

Electi omnia curantur in bonum. Rom. 8.

Lib. de corrup. & grat. ca. 1. Rom. 8.

Sap. 9.

Sap. 10.

Gen. 4.

Gen. 7.

Gen. 8.

Pro. 10.

Su. mu. rum. p. 10. 5.

num nequicia fumigabunda constat terra, & incerto tempore, id est incertis fructus habentibus arboribus, & incredibilibus, suos incredula anime memoria flans figmentum, id est simulacrum & statua falsa.

5. Hac profugum ira fratris iustum Iacob deduxit per vias rethos, & ostendit illi regnum Dei in visione scala mystica; & dedit illi scientiam sanctorum, & custodivit eum ab inimico, & a se ductoribus sua vitulum, ab Esau scilicet & Laban; & certamen forte dedit illi ut vinceret, laetans cum Angelo; & sciret quoniam omnium potentior est sapientia.

6. Hac venaticum iustum Ioseph non dereliquit in vinculo, sed descendit cum eo in forream, donec afferret illi seipsum regni, & daret illi potentiam, ad versus eos qui eum deprimebant; & mendaces ostendit qui maculis lacerunt illum, & dedit illi claritatem aeternam.

7. Hac populum iustum Hebraeorum liberavit à nationibus Aegyptiorum, qui illum deprimebant. Et intravit in animam servus Dei Moyses, & stetit contra Reges horrendos in potentia & signa.

8. Et reddidit iustus mercedem laborum suorum, spoliatus scilicet Aegyptus, & deduxit eos in via mirabili, & fuit illis in velamento diei, & in luce stellarum nocte; & transfudit eos per mare rubrum, inimicos autem illorum demersit in maria.

9. Et accantaverunt Domine nomen sanctum tuum, & vitricem manum tuam laudaverunt pariter: quoniam sapientia aperuit os mutorum, & linguas infantium fecit disertas; quia qui prius non audebant loqui pueri ac imperitii inter illos, etiam laudes tuas insonabant, Sap. Cap. 10. Ex quibus omnibus deducitur quomodo à principio saeculi se habuerit sapientia erga electos, attingens fructus, disponens suaviter omnia quae eos concernebant. Ergo merito invocatur illa ut veniat, dignetur, & ducat, & viam prudentiam nos edoceat.

LECTIO VIII.

De Tertia parte.

Veni ad docendum nos viam prudentiam.

Homines huius saeculi caeci & imprudentes per varias ambulantes vias, sed obliquas distortas, & incurvas: ideoque non tam procedere censentur, ut ad metam & terminum viae pertingant, quam in circuitu exerrare, impingere, coarctare. Quamvis id ipsi vix advertere velint, complacentes sibi in errore continere; & quare in recto. Unde verum est hic illud Sapientis: *Esi via qua videtur homini recta, & non visissima eius ducunt ad mortem.* Nempe, plerique per philautiae vitium, fascino quodam obductos habent oculos, sibi que placentes suam vivendi rationem approbant, cum illa an fractibus plena eos ad praecipitium ducat, & interitum. Hoc illi sero agnoscunt, qui apud Sapientem dicunt gementes: *Ergo erravimus à via veritatis, & iustitiae lumen non luxit nobis, & sol mellis, & sapientia non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis.* Rational. Evang.

tatis & perditionis, & ambulavimus vias difficiles, viam autem Domini ignoravimus. Via utique improborum difficilis est, quia lutosam in luxuriosis, tenebrosam in iracundis, spinosam in avaris, petrosam in detractoribus, cavernosam in simulatoribus, montuosam in superbis, inquit *Hugo Cardinalis.* Plerique etiam hominum prudentiam quidem amant, & exquirunt, sed prudentiam illam quae est de terra, de quibus Baruch: *Fili Agur qui exquirunt prudentiam quae de terra est, Baruch, 3, negotiatores terra, & Theman (est Civitas Idumaea) & sabulatores, & exquirunt prudentiam & intelligentiam: viam autem sapientiae nesciunt, neque commemorant suam semitam eius.* Quasi dicitur: Multi sunt inter filios Agur, inter Obonanas & Idumaeas, qui profitentur, vel operam dant Sapientiae & prudentiae mundanae, in mercimoniis, in negotiatione, in rebus nauticis & astrologicis, in Philosophia terrena, & fabulis Poetarum; tamen viam verae sapientiae & prudentiae nesciunt, quoniam eam neglexerunt. Sic solent oculati & sapientes esse filii hominum in rebus saeculi; caeci & insipientes in rebus Dei. Prudentiam quae de terra est, sectantur, eam quae de Caelo est, insectantur.

Prudens erat *Achitophel.* consilio suo & prudentia Reges & Principes moderans, felici successu bella seiptraque accipiti etiam in discrimine disponere gnatus. Sed prudentia eius de terra; in Regum terrae negotiis apparuit: at in negotio caelum aeternae namque salutem concernente, infatuata est, & disparuit. Nam factuo consilio, propria manu parato suspensio, infelicitate, & aeternum perit. Prudens quoque ille videbatur in Evangelio, qui solerti labore praeviderat de annona copiosa domus suae: unde iam seipsum ad quietem, & geniales dies exhortans, dicebat. *Animas, habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, bibes, comedes, epularis. Sed dicitur ei: Stultus hac nocte repentem animam tuam à te, & quae parasti, cuius erunt? Sic est qui sibi thesaurizat, & non est in Deum dives.* Hae nimirum est prudentia, de qua Dominus: *Fili huius saeculi prudentiores sunt filii lucis, in generatione sua.* Hae non est prudentia spiritus quae est vita & pax; sed prudentia carnis, quae inimica est Deo. Huius viam multi norunt, & sectantur; istius viam vel ignorant, vel aspernantur. De hac utraque prudentia agens *S. Greg.* sic ait: Prudentia carnis, id est, sapientia huius mundi est, cor machinationibus regere, sensum verbis velare, quae fallax sunt vera ostendere, quae vera sunt fallacia demonstrare: honorum culmina quaerere, adeptam temporalem gloriae vanitate gaudere, interrogata ab aliis mala multiplicius reddere: cum vires suppetunt nullis resistitibus cedere; cum virtutis possibilitas deest, quicquid ex-

1. Reg. 17.

Lucas 12.

Luc. 16.

Lib. 10.

Mar. c. 1.

Differen-

tia pru-

dentia

carnis &

spiritus.

C Sed